
شبه نامه تدوین مقالات پایانی

معاونت پژوهش

اداره کل پژوهش های تحصیلی

شهریور ۱۳۹۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

مقدمه	۳
طرح کلی مقاله	۳
۱. عنوان	۳
۱-۱- مشخصات نویسنده	۴
۲. چکیده	۴
۲-۱- کلیدواژه‌ها	۴
۳. مقدمه	۵
۴- متن (یافته‌ها، بحث و بررسی، تحلیل)	۵
۴-۱- شیوه ارجاع دهی	۶
۵- نتیجه‌گیری	۹
عناصر نتیجه	۹
۶- فهرست منابع	۹
فهرست کتاب‌ها	۱۰
فهرست مقالات	۱۱
تنظیم متن	۱۱

مقدمه

هدف از تدوین مقالات پایانی به عنوان شرط فارغ التحصیلی در مقطع سطح ۲، فراهم آوردن زمینه‌ای جهت استفاده از آموخته‌های طلاب و کاربردی نمودن فعالیت‌های پژوهشی آنهاست. به منظور آشنایی طلاب با اصول اولیه نگارش و تنظیم مقاله و حفظ وحدت رویه در نحوه آماده سازی آن، معاونت پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران، شیوه‌نامه حاضر را ارائه نموده است. طلاب سطح ۲ مدارس علمیه خواهران موظفند در تدوین مقاله مطابق این شیوه‌نامه عمل نمایند.

طرح کلی مقاله

۱. عنوان

۲. چکیده

۳. مقدمه

۴. متن (یافته‌ها، بحث و بررسی، تحلیل)

۵. نتیجه‌گیری

۶. فهرست منابع

۱. عنوان

عنوان مقاله، بیان کننده هویت و هدف مقاله و اولین بخشی است که خواننده با آن مواجه می‌شود. از این جهت توجه به نکات ذیل در انتخاب عنوان ضروری است:

- موجز، روشن، شفاف و کاملاً معرف موضوع مقاله باشد.

- خطابی، پرسشی و یا شعر گونه نباشد.

- مشتمل بر اصطلاحات ناآشنا یا اختصاری نباشد.

۱-۱- مشخصات نویسنده

نام و نام خانوادگی کامل نویسنده، سمت چپ ذیل عنوان می‌آید و مشخصات نویسنده (مقطع تحصیلی، نام مدرسه و پست الکترونیکی) در پاورقی ذکر می‌شود.

۲. چکیده

هدف از نگارش چکیده فراهم آوردن تصویری کلی از محتوای مقاله است و به خواننده در تصمیم‌گیری برای مطالعه یا عدم مطالعه متن اصلی کمک می‌کند. هر چند چکیده در ابتدای مقاله می‌آید اما پس از اتمام تحقیق نوشته می‌شود تا محقق تمام مطالب را مورد بررسی قرار داده و تسلط کافی بر موضوع داشته باشد. در نگارش چکیده لازم است به نکات دیل توجه شود:

- چکیده در یک پاراگراف و در ۱۵۰ تا ۲۰۰ کلمه نوشته شود.

- در چکیده از نقل قول مستقیم استفاده نمی‌شود بلکه به قلم و بیان خود محقق نوشته می‌شود.

- ادبیات چکیده ناظر به گذشته است.

- متن چکیده نیاز به استناد و ارجاع ندارد و پرداختن به معرفی منابع و مآخذ در چکیده نادرست است.

- متن چکیده به صورت پیوسته نوشته می‌شود و تقطیع نمی‌شود.

- ادبیات چکیده باید ادبیات علمی باشد و از بیان ادبی، شعارگونه و عبارت‌پردازی خطابی پرهیز شود.

۱-۲- کلیدواژه‌ها

کلیدواژه‌ها به خواننده کمک می‌کند تا پس از خواندن چکیده و آشنایی اجمالی با روند تحقیق، بفهمد چه مفاهیم و موضوعاتی در این اثر مورد توجه قرار گرفته است. هم چنین کلیدواژه‌ها در نقش نمایه یک متن علمی هستند و انتخاب درست آنها به نمایه‌سازی استاندارد متون در فضای مجازی کمک می‌کند و دسترسی مخاطبان را به اثر پژوهشی تسهیل می‌نماید.

کلیدواژه‌ها در مقاله، شامل ۳ تا ۵ واژه به ترتیب حروف الفبا است.

۳. مقدمه

مقدمه، تبیین اجمالی نقشه راه محقق برای انجام تحقیق و دستیابی به نتیجه‌ای است که پژوهشگر می‌خواهد در تحقیق به آن پردازد. لازم است در این بخش ابعاد و جوانب موضوعی که زمینه‌ساز تحقیق شده است، به اختصار بیان گردد.

لازم است مقدمه حداقل مشتمل بر ۴ مورد ذیل باشد:

۱. بیان مسئله
۲. پیشینه تحقیق
۳. ضرورت پرداختن به موضوع
۴. سؤال و هدف تحقیق

۴- متن (یافته‌ها، بحث و بررسی، تحلیل)

در این قسمت دستاوردهای حاصل از ارجاع به متون و منابع تحقیق ذکر می‌شود و گاهی با نقل قول از متون، پشتیبانی می‌گردد.

تذکرات مهم در تنظیم متن اصلی

- روان بودن و رسایی متن:

از به‌کارگیری واژه‌های نامأنوس، عبارات پیچیده و نامفهوم، جملات طولانی و ... پرهیز شود.

- پرهیز از به‌کارگیری واژه‌های غیر فارسی در متن و چکیده:

از به‌کاربردن واژه‌های (عربی، انگلیسی و...) در متن خودداری شود. اگر لازم بود از چنین واژه‌هایی استفاده شود، عربی یا لاتین آن در پاورقی نوشته شود و در متن اصلی، معادل فارسی آن با شماره ذکر گردد.

- پرهیز از اوصاف و القابی مانند علامه، آیت الله، حجت الاسلام، پرفسور، دکتر، جناب آقای، سرکارخانم و... در متن تحقیق مگر اوصاف و القابی که برای شخص علم شده باشد مانند ثقه الاسلام کلینی، شیخ طوسی، شیخ عباس قمی، علامه طباطبایی، امام خمینی، شهید مطهری و ...

- پرهیز از قلم فرسایی طولانی و بیهوده و به‌کارگیری واژه‌های احساسی.

- رعایت علائم نگارشی و ویرایشی در متن.

- تطابق محتوا با عنوان:

محقق باید مطالب محتوایی را در راستای عنوان مصوب و مطابق با طرح تفصیلی بنویسد.

- نگارش و بازنویسی محتوا به قلم محقق:

مجموعه مطالب و عباراتی که به صورت مستقیم از منابع نقل می‌شود، نباید ساختار کلی تحقیق را تشکیل

دهد به این معنا که اگر نقل قول‌های مستقیم از متن حذف شوند، ساختار کلی تحقیق آسیب نبیند.

۱-۴- شیوه ارجاع دهی

ارجاعات (پاورقی)

پاورقی به توضیح، ترجمه، اظهارنظر، یادداشت و یا ارجاعی گفته می‌شود که بیرون از متن و در پایین صفحه

می‌آید. پاورقی‌ها از نظر محتوا و اطلاعاتی که در بردارند به توضیحی، ارجاعی و ترکیبی تقسیم می‌شوند.

الف) پاورقی توضیحی

در این نوع پاورقی به شرح اصطلاحات دشوار، توضیح وقایع و پدیده‌های ناشناخته، ترجمه و یا نقد و نظر

در مورد مطلبی پرداخته می‌شود.

ب) پاورقی ترکیبی

از ترکیب پاورقی توضیحی و ارجاعی پدید می‌آید. زمانی که محقق در پاورقی توضیحی خود از منبع دیگری

کمک گرفته است، علاوه بر توضیح آن مطلب در پاورقی، نشانی کامل منبعی که از آن گرفته شده است نیز

در انتهای توضیح می‌آورد.

ج) پاورقی ارجاعی

این نوع پاورقی ضمن اعتبار بخشیدن به تحقیق، به نوعی بیانگر امانت‌داری پژوهشگر است و مشتمل بر

منابعی است که به نحوی از آن‌ها در تحقیق استفاده شده است.

- پاورقی‌ها در زیر یک نیم‌خط پررنگ و دو شماره ریزتر از قلم متن یعنی (۱۲ Nazanin B) نوشته می‌شود.
- پاورقی‌های هر صفحه به طور جداگانه از عدد ۱ شروع می‌شود.
- فاصله آخرین خط پاورقی با لبه پایینی صفحه، ۲ سانتی متر است.
- شیوه ارجاع دهی در مقالات پایانی، ارجاع در پاورقی است.
- القاب و عناوین مانند آیت الله، حجت الاسلام، استاد، دکتر، مهندس، شهید و... در پاورقی حذف می‌شوند.

شیوه تنظیم پاورقی ارجاعی

پاورقی ارجاعی بسته به نوع منبع، اشکال مختلفی دارد:

شیوه ارجاع دهی به آیات و روایات:

- در ارجاع به آیات، ابتدا نام سوره، سپس شماره آیه ذکر می‌شود. مثال: بقره: ۳۹
- در صورتی که احادیث در منبعی دارای شماره باشند، علاوه بر سایر مشخصات، شماره حدیث نیز ذکر می‌شود.

مثال: مجلسی، بحارالانوار، ج ۲، ص ۱۱، ح ۲۵.

شیوه ارجاع دهی به کتاب:

نام خانوادگی نویسنده، عنوان کتاب، شماره صفحه.

مثال: مطهری، اسلام و مقتضیات زمان، ص ۳۵.

اگر همان منبع بلافاصله بعد از منبع قبلی ذکر شد، به جای تکرار سند، کلمه «همان» آورده می‌شود.

مثال: فرض کنید محقق از کتاب مطهری، اسلام و مقتضیات زمان، ص ۳۵ مطلبی را نقل و نشانی آن را ذکر کرده است. اگر بلافاصله در بند بعدی دوباره از این کتاب و همان صفحه استفاده کرد، بدون این که در این بین از منبع دیگری استفاده کند، به جای نشانی، کلمه «همان» ذکر می‌شود.

- اگر فقط شماره صفحه عوض شده بود، شماره صفحه ذکر می‌شود. مثال: همان، ص ۴۰
- چنانچه این منبع با تجدید نظر یا اضافات، مجددا چاپ شده و محقق ناگزیر به استفاده از چاپ جدید باشد، در این صورت باید نشانی آن و یا تغییرات آن را در پاورقی بیاورد.

- چنانچه کتاب مورد استفاده محقق، چند جلدی باشد، لازم است شماره جلد نیز ذکر شود.

مثال: مطهری، عدل الهی، ج ۲، ص ۶۵.

- اگر کتابی دو یا سه نویسنده داشته باشد، به ترتیبی که نام آن‌ها روی جلد کتاب درج شده، در پاورقی آورده می‌شود.

مثال: فرامرز قراملکی، شالباف؛ تدوین پایان نامه (شیوه‌ها و مهارت‌ها)، ص ۱۸

- اگر کتابی بیشتر از سه نویسنده داشته باشد، نام خانوادگی اولین نویسنده به همراه کلمه (و دیگران) آورده می‌شود.

مثال: عسکری و دیگران، سرشت انسان از دیدگاه فلاسفه مسلمان،...

- اگر کتاب دارای مجموعه نویسندگان بوده و نویسنده اصلی مشخص نیست یا توسط ارگانی به چاپ رسیده است، نام ارگان یا عبارت مجموعه نویسندگان درج می‌شود.

مثال: کمیسیون سیاست‌های راهبردی مجلس، سیاست‌های حاکم بر نظام تعلیم و تربیت، ص ۱۸.

- اگر در ارجاع فقط از یک صفحه منبعی استفاده شود، علاوه بر اطلاعات دیگر، شماره صفحه به صورت ص ۱۲۰ نوشته می‌شود. اما اگر از چند صفحه متوالی استفاده شود به صورت ص ۱۲۵-۱۲۰ نوشته می‌شود.

مثال: مطهری، انسان کامل، ص ۲۰-۱۸

- اگر محقق یک مطلب را از کتب مختلف تاریخی یا حدیثی و یا تفسیری بیان می‌کند، اولویت ذکر منبع با منبعی است که از جهت تألیف متقدم‌تر باشد.

مثال: محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی ج ۱ ص ۲۰؛ محمد بن حسن طوسی، تهذیب الاحکام ج ۳ ص ۱۹.

- چنانچه منبعی از سوی چند ناشر منتشر شده و یا در چند نوبت و در سال‌های مختلف چاپ شود، حتی الامکان پژوهشگر باید از یک چاپ و از یک انتشاراتی مشخص استفاده کند.

شیوه ارجاع‌دهی به مقالات

- نام خانوادگی نویسنده، عنوان مقاله، شماره صفحه

مثال: قاسمی، شیوه‌های نوین معماری در آفریقای جنوبی، ص ۶۴

۵- نتیجه گیری

در این قسمت، یافته‌های مهم، برجسته و نتایج کلی جمع‌بندی می‌شوند. نتیجه‌گیری پاسخ نهایی به پرسش اصلی تحقیق و مقایسه نتیجه‌های به دست آمده با توجه به فرضیه و هدف‌های از قبل تعیین شده و تجزیه و تحلیل قسمت‌های عمده تحقیق و ارزیابی آن‌ها بدون ذکر ادله و شواهد می‌باشد.

عناصر نتیجه

- بیان عنوان تحقیق
- اهمیت تحقیق در موضوع
- بیان فرضیه تحقیق
- بیان نتایج حاصله

در نگارش نتیجه لازم است به نکات ذیل توجه شود:

- الف- نتیجه، مبتنی بر ترتیب منطقی پرسش‌ها یا فرضیه‌ها و نیز وابسته به تأیید یا رد فرضیه‌هاست.
  - ب- نتیجه از این جهت با چکیده متفاوت است که در نتیجه فقط نتایج حاصله از ادله و اقوال ذکر می‌شود اما در چکیده به توضیح مسئله تحقیق و اهداف و روش‌ها و سیر بحث پرداخته می‌شود.
  - پ- در نتیجه‌گیری محقق ضمن نوشتن نکات برجسته و یا کاستی‌های تحقیق که احیاناً نتوانسته است به آن‌ها پاسخ گوید، با استنباط و ارائه راه حل، تا حدی مسئله را تکمیل یا به صورت کامل آن را حل می‌کند.
- در طول تحقیق ممکن است محقق به راه کارهایی در زمینه موضوع و مسئله رسیده باشد که در این قسمت آن را بیان کرده، پیشنهادات کاربردی خود را مطرح می‌نماید. همچنین ممکن است محقق به این نتیجه برسد که موضوع، نیاز به پژوهش‌های دیگری دارد که در دایره مقاله او نمی‌گنجد و یا با آن ارتباط مستقیم ندارد. در این صورت آنها را در قالب پیشنهادات پژوهشی بیان می‌کند. این پیشنهادات می‌تواند راهگشای طلابی باشد که در جستجوی موضوعات مناسب پژوهشی هستند.

۶- فهرست منابع

شیوه تنظیم فهرست منابع

- اگر از قرآن و یا نهج البلاغه در متن استفاده شده باشد، نخست قرآن و بعد نهج البلاغه بدون ذکر مشخصات آورده می‌شود. اگر از ترجمه قرآن و نهج البلاغه استفاده شده، نام مترجم ذکر شود.
- در تنظیم فهرست منابع، به ترتیب منابع فارسی، منابع عربی و منابع انگلیسی ذکر می‌شود. منابع استفاده شده به ترتیب حروف الفبایی نام خانوادگی نویسنده ذکر می‌شوند. القاب و عناوین مانند آیت الله، حجت الاسلام، استاد، دکتر، مهندس، شهید و... در فهرست منابع حذف می‌شوند.

فهرست کتاب‌ها

- نام خانوادگی و نام نویسنده، عنوان کتاب، (مترجم یا مصحح یا محقق)، محل نشر: انتشارات، نوبت چاپ، سال چاپ.
- مثال: طباطبایی، محمدحسین، **المیزان**، ترجمه: سید محمدباقر موسوی همدانی، قم: دفتر انتشارات اسلامی، چاپ هشتم، ۱۳۶۸ ه. ش.
- در تنظیم فهرست منابع، نام کتاب و یا مقاله **بُلد** شده و سال چاپ هجری شمسی و یا قمری و یا میلادی با حروف مخفف مشخص می‌گردد مانند: ۱۴۰۰هـ-ق - ۱۳۸۹ هـ-ش - ۲۰۱۲م.
- در تنظیم فهرست، اگر از منابع مختلف یک نویسنده استفاده شود، به جای تکرار نام وی از خط تیره استفاده می‌شود.
- مثال: مطهری، مرتضی، انسان کامل، قم: انتشارات صدرا، چاپ اول، ۱۳۶۸ هـ-ش.
- _____، پیرامون انقلاب اسلامی، قم: صدرا، چاپ سوم، ۱۳۷۵ هـ-ش.
- اگر محل انتشار کتاب مشخص نباشد، واژه (بی جا) و اگر ناشر معلوم نباشد واژه (بی نا) و چنانچه سال انتشار مشخص نباشد واژه (بی تا) به جای آن استفاده می‌شود.
- مثال: مصباح یزدی، محمدتقی، آموزش عقاید، قم: دارالتقلین، چاپ اول، بی تا.
- فیض کاشانی، محسن، **علم الیقین فی اصول الدین**، بی جا، بیدار، چاپ اول، بی تا.
- سلیم بن قیس هلالی، اسرار آل محمد، قم، بی نا، ۱۳۶۵ هـ-ش.
- در صورتی که اثر، دو یا سه نویسنده داشته باشد، نام همه نویسندگان ذکر می‌شود.
- احمدی، رضا؛ وکیلی، صادق؛ اخلاق اسلامی، قم: انتشارات طه، چاپ اول، ۱۳۹۶ هـ-ش.

در صورتی که اثر، بیش از سه نویسنده داشته باشد، نام اولین نویسنده به همراه کلمه دیگران استفاده می‌شود.
احمدی، رضا و دیگران، ....

فهرست مقالات

- نام خانوادگی و نام نویسنده، "عنوان مقاله" داخل گیومه، نام نشریه، شماره نشریه، سال انتشار.
مثال: فیروزجایی، علی، «ارزش بدیهیات در فلسفه مشاء»، فصلنامه حکمت، ۱۳۹۰ هـ.ش، شماره ۳۸.
- در مورد مقالات دائرة المعارف‌ها، پس از نام مجموعه به نام ویراستار یا سر ویراستار و مشخصات چاپی اشاره می‌شود.
- مثال: حسین، ناجی «پوریای ولی»، دایرة المعارف بزرگ اسلامی، زیرنظر کاظم موسوی بجنوردی، تهران، مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۸۳ هـ.ش، صص ۷۴۳ - ۷۴۴.

تنظیم متن

لازم است هر مقاله در ۱۵ - ۲۰ صفحه ۳۰۰ کلمه‌ای و در برنامه (Word 2007 و بالاتر) با حفظ کیفیت، تایپ شود. فاصله سطرها در تمامی متن فارسی ۱/۱۵ سانتی‌متر است. حاشیه از سمت راست صفحه ۴ سانتی‌متر، از بالا ۳/۵ سانتی‌متر، از پایین ۳ سانتی‌متر و از سمت چپ ۲/۵-۳ سانتی‌متر باشد. تعداد خطوط در هر صفحه بین ۲۲ تا ۲۴ خط با احتساب پاورقی‌ها است.

نوع متن	نوع قلم	اندازه
عنوان اصلی	B Titr	۱۶
عناوین فرعی	B Titr	۱۴
متن اصلی با قلم	B Nazanin	۱۴
تایپ کلمات عربی	Badr	۱۴
تایپ کلمات انگلیسی	Times new Roman	۱۲
پاورقی‌ها	B Nazanin	۱۲

